

СТАНОВИЩЕ

ОТ

ПРОФ. Д.Ф.Н. АЛЕКСАНДЪР ТОДОРОВ АНДОНОВ ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА ИВАЙЛО ГАНЕЛИНОВ ДОБРЕВ НА ТЕМА: “ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИЯТ ДУХ И ХОРИЗОНТИТЕ НА ИНТЕРСУБЕКТИВНАТА ЕКЗИСТЕНЦИЯ. УВОД В ИДЕЯТА НА ЕКСПЕРИМЕНТАЛНАТА ОНТОЛОГИЯ” ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН “ДОКТОР” ПО ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 2.3. ФИЛОСОФИЯ (ОНТОЛОГИЯ)

Предложеният за защита десертационен труд е в обем 249 страници. Текстът е структуриран в две части с общ Предговор. Първа част, наречена Увод в идеята за експерименталната онтология, включва Въведение и четири глави: Философия, Онтология, Експеримент, Преход от онтология на експеримента към експериментална онтология. Втората част е наречена Експерименталният дух и хоризонтите на интересубективната екзистенция. Тя също има Въведение и четири глави, които са номерирани от пета до осма. Пета глава е наречена Експерименталният дух, шеста - Върху онтологическото разбиране за светогледа, седма – Експерименталната конституция на светогледа или така наречените експериментални смислоконститутивни модели. Осма глава се нарича Етосът в хоризонта на експерименталната конституция на светогледа и състои се от шест части, които имат характера на приложения.

Справката за използваната литература съдържа 68 заглавия, от които 5 от Интернет.

Според колегата Ивайло Добрев посочената в точка 1 от Приноси цел на неговата работа е “създаването на теоретико-философските условия за развитие на специфичната компетенция за експериментално-онтологическо философстване през светогледност; като мислена, разбирана, ставаща и правена от гледната точка на конкретната духовна субектност.”

Приемам изказана по този начин самооценка на дисертанта. Това е принос към онтологичното философстване. Такъв принос съответства на изискванията на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за приложението му на Софийски университет “Св. Климент Охридски” за придобиването на образователната и научна степен “доктор”.

Десертационният труд на Ивайло Добрев отговаря и на изискванията на Закона да показва, че дисертантът притежава “задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания.”

Новост е за субектната философска онтология да се обърне съсредоточено към проблемите на правенето на светоглед през субектно контролирано и експериментално проученото му бъдеще.

Аргументацията на защитаваните от Ивайло Добрев идеи повдига много въпроси, създавайки проблеми. Дисертантът представя текстове, които е разработвал, защитавайки възможностите на експерименталната духовност за онтологизиране, но променя светогледната си ориентация, ставайки критик на вече направеното. Това обстоятелство създава затруднения, защото смяната на ориентацията не е тематизирана конкретно-не е ясно какво предизвиква промяната.

Аз ще се спра само на някои от проблемите, които засягат светския характер на развиваните от дисертанта идеи. Невъзможно е да се разгледат всички, които заслужават внимание.

1. На първо място стои затруднението, че Ивайло Добрев аргументира изследователските си намерения през Византийската духовна философия, както той я нарича, но се има предвид православната религиозна Византийска философия - ако приемем, че философията може да се отстоява от религиозни възгледи, изхождащи от основания на вярвания в Бог. Това подхождане към проблематиката създава затруднението, че влиза в противоречие с разпоредбите на Закона за висше образование Чл. 3, който казва: "Висшето светско образование е независимо от идеологии, религии и политически доктрини. То се осъществява в съответствие с общочовешките ценности и националните традиции."

Затруднението идва и от това, че всеки гражданин на Р. България съгласно "общочовешките ценности и националните традиции" има право на свобода на религиозна ориентация. В този смисъл обсъждането на личните религиозните предпочитания на Ивайло Добрев от колеги са неуместни, а аргументацията през православни византийски религиозни вярвания поставя в неравнопоставеност останалите религиозни вярвания в България.

Като субектна изява обаче религиозността трябва да се изследва онтологически и да се имат предвид особености ѝ. От тази гледна точка съобразяването с онтологическите ориентации на християнската православна религия са напълно уместни, но казаното означава да не се пропускат заслугите и за гражданското общество като например делото на създателите на славянобългарската азбука.

Трябва да се имат предвид и постижения на Западната философия в това отношение. Мислена с оглед на християнската религия философията на Хегел е представена неточно в дисертацията (Дисертацията:168. Да се сравни с Хегел. Науката логика, Първа част:43; Също Хегел. За орбитите на планетите). Западна философия в този смисъл би трябвало да се има пред вид и с текстовете на Antonio Rosmini. The Origin of

Thought.1987; Whitehead, A. Process and Reality. Part V. Ch. II. God and the World. Corrected Ed. 1978|).

2. Вторият проблем се отнася до начина, по който колегата Ивайло Добрев разбира познавателния процес. Макар и за спецификата му да е казано почти всичко в дисертацията, не се вижда съзнанието, че познавателният процес започва, когато познаващият се изправи пред невъзможността да се справи с проблемите си. Тогава става ясно, че възможностите /способностите на наличната му субектност не са достатъчни. В познавателния процес, различен от вариантите на разпознавателния процес, познаващият се изправя пред неизвестното, незнанието си, небитието и неспособността си да се справи с нуждата да постигне преодоляване на затруднението, в което попада. Преодоляването на такива затруднения се постига със създаване на нова субектност. Открива се истинно знание за обстоятелствата и заедно с това се формират способностите на субекта да се справи с тях. В този процес потигането на решението на затруднението протича като ставане през единството на битие и небитие. За да се контролира ставането обаче, от съществено значение е познанието на онтологическата специфика на небитието в конкретността му.

Струва ми се удачно да напомня, че Черноризец Храбър в текста си "За писмената" без съмнение е наясно с тези особености на познавателния процес, който постига новости и съответно заслугата на познаващият, преобразуващ субектността си, одругоствявайки се в решаването на проблема; в случая създаването на средства за записване на славянобългарския говор.

3. На трето място бих искал да спомена за начина, по който Ивайло Добрев разбира духовността. От даденото от него определение се получава така, че философска рефлексия задава конкретната определеност на съответната духовност (Дисертацията: 133). Духовността обаче е обективна, тя е осъществяващото се социалното единство на хората и поддържа неговото времеене. Не е само философията, която осъществява рефлексия на обективния духовен процес, но несъмнено тя е най-важната, според някои философи. За осъществяване на рефлексията си, философията не би трябвало да се ползва от готови познавателни резултати от другаде: религия, частни науки, изкуство. Тя трябва да получи познавателните си резултати със своите познавателни възможности да изследва, открива, изобретява и проектира. Ако философското познание не извършва това, то би могло да пропусне собствената онтология на духовността, напрежението, през което тя има реалност и се променя.

4. На четвърто място бих посочил, че в изследването си колегата Ивайло Добрев използва дейността подход /аз приемам, че експерименталният метод има дейностен характер/, пропусайки да се съобрази с разликата му от субектния подход. Трябва да се има предвид, че дейността подход, макар и непрекъснато да се съобразява с реалността на субекта, не я познава достатъчно в собствената и онтология, с което застрашава съществуването и времеенето на субектността на

човека. Това се вижда може би най-ясно при марксовата онтология на социалните изменения. Казаното обаче важи и за дейностите на всички онези, които се опитват да решават субектните проблеми на хората като търсят успех от прилагане на сила и принуждавания от всякакъв вид. За това как средствата модифицират осъществяването на целите може да се направи справка с текста на Хегел от Науката логика (Вж. Хегел, Г.В.Ф. Науката логика, Втора част. С. 1967: 246-251).

Веднага пояснявам, че не става въпрос за каквото и да е подценяване на използването на средства в отношенията на хората към природата и помежду им.

Несъобразяването с тази разлика позволява на колегата Ивайло Добрев да разширява неправомерно, според мен, обхвата на онтологическа значимост на експерименталната духовност. Това става ясно от общото определение за съвременната епоха (Дисертацията:134) и от квалифицирането на личностните светогледни модели като експериментални (Дисертацията: 160). Това, че експерименталността участва във всеки процес на постигане на новост, според мен не следва да дава основания реализацията на успешно постигнатата новост: откритие, изобретяване и идеяност да се категоризират като експериментални.

Субектният подход не се разграничава изключващо нито от субстратния, нито от дейностния подход. Той не влиза в противопоставяне и с религиозните онтологизации, защото ги разглежда като естествено право за субектна изява. Субектният подход обаче признава реалността на субекта като водещ онтологически фактор, защото само субектът носи отговорността за делата си и това, което следва от тях.

Дисертацията на колегата Ивайло Добрев е реално философстване. Тя определено допринася за задълбочено обсъждане на повдигнатите проблеми.

Ще гласувам на Ивайло Ганелинов Добрев да бъде присъдена образователната и научна степен “доктор” по философско направление 2.3 Философия (Онтология) за дисертационния му труд “Експерименталният дух и хоризонтите на интерсубективната екзистенция. Увод в идеята на експерименталната онтология”.

08. 08. 2019

проф. д.ф.н. Александър Андонов